

КОРЕНИ НА ИМПЛИЦИТНАТА СОЦИЈАЛНА КОГНИЦИЈА ВО КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИИТЕ ЗА АВТОМАТИЗМОТ И ИМПЛИЦИТНАТА МЕМОРИЈА

Васка Лешоска¹

*Институти за психологија, Филозофски факултет, Универзитет „Св. Кирил
и Методиј“ во Скопје*

Кратка содржина

По влијателната публикација на Гринвалд и Банаџи (Greenwald & Banaji, 1995), имплицитната социјална когниција се профилира како истражувачки домен кој ги обединува наодите од индиректните или имплицитни мерки кои се базираат на хронометриски процедури, наспроти мерките на самоизвестување или експлицитните мерки. Овој труд дава ограничен теоретски преглед за корените на имплицитната социјална когниција во концептуализациите за автоматизмот и моделите на двојни процеси од една страна и во концептуализациите за имплицитното помнење и нивната реинтерпретација од Гринвалд и соработниците (Greenwald & Banaji, 1995; Greenwald, Banaji, Rudman, Farnham, Nosek, & Mellot, 2002) од друга. Во таа насока, најпрво се отвора прашањето дали имплицитноста е обележје на иманентните процеси или репрезентации на социјалната когниција или е опис на емпириските конструкти кои се профилирани од процедурите на мерење. Прегледот е повеќе историски и концептуален приказ на двете интелектуални традиции и не претендира да ги сумира акумулираните наоди од имплицитните мерки, кои според некои автори повикуваат на ревалуација на постојните сфаќања за имплицитната социјална когниција.

Клучни зборови: *имплицитна социјална когниција, имплицитни мерки,
автоматизам.*

¹vaska@fzf.ukim.edu.mk

Што е имплицитно?

Повеќето теориски релевантни стојалишта за социјалната когниција претпоставуваат дихотомија на рефлексивност наспроти рефлексивност, без оглед дали двојноста им ја припишуваат на процесите (Devine, 1989; Fazio, 1990; Kahneman, 2011; Lieberman, 2003; Strack & Deutsch, 2004) или на менталните репрезентации (Greenwald & Banaji, 1995; Wilson, Lindsey & Schooler, 2000) или и на едните и на другите (Smith & DeCoster, 2000). Секако, помеѓу постојат и автори што не се согласуваат со двојната опозитност или барем не во термини на две дискретни категории (Bargh, 1994; De Houwer, Teige-Mocigemba, Spruyt, & Moors, 2009), како и такви што двојноста ја сведуваат само на дисоцијацијата на емпириските конструкти профилирани од имплицитните или индиректни мерки и експлицитните или мерки на самоизвестување (Nosek & Greenwald, 2009; Nosek, Hawkins, & Frazier, 2011), без да се осмелат да ја претпостават двојноста на влијателните иманентности.

Двојноста што се заговара, во текстовите за социјалната когниција по влијателната публикација на Гринвалд и Банаџи, (1995), најсоодветно може да се „дофати“ преку термините за имплицитност/експлицитност. Секој обид за дефинирање на имплицитноста како обележје на социјалната когниција треба да се соочи со многузначноста на терминот, што истовремено го ослободува од секаква консензуална определеност. Ваквата прочистеност од еднострана теориска интерпретација значи дека имплицитноста треба да се употребува само како дескриптивна ознака (Nosek & Greenwald, 2009), иако во меѓувреме се раѓаат обиди за формализирање на емпириската евиденција во теоретизации за имплицитност (пр. De Houwer, Teige-Mocigemba, Spruyt, & Moors, 2009; Gawronski & Bodenhausen, 2006; Greenwald et al., 2002; Wilson, Lindsey & Schooler, 2000).

Меѓутоа, дури и да се прифати функционалната улога на дескрипција, не е сосема јасно дали имплицитноста е особеност на предметот на мерење (Greenwald et al., 2002; Wilson et al., 2000), процедурата на мерење (Fazio & Olson, 2003) или исходот на мерење (De Houwer, Teige-Mocigemba, Spruyt, Moors, 2009).

За Пејн и Гавронски (Payne & Gawronski, 2010), сепак, многу посуштинска е тензијата на термилолошките дихотомии: имплицитни/експлицитни наспроти автоматски /контролирани, што всушност ги рефлектира двојните корени на имплицитната социјална когниција, првиот во теориите за обработка на информации (Shiffrin & Schneider, 1977; Posner & Snyder, 1975) и вториот во истражувањата за имплицитно помнење (Graf & Schacter, 1985; Schacter, 1987).

Корени на имплицитната социјална когниција во концептуализациите за автоматизмот

На почетокот на седумдесеттите години на минатиот век, концептот за автоматичност се применува на раните фази на сензорна и перцептивна обработка на информации и селективно внимание (Shiffrin & Schneider, 1977; Posner & Snyder, 1975). Шифрин и Шнајдер (Shiffrin & Schneider, 1977) формулираат теорија што претпоставува два начина за обработка на информации: контролиран и автоматски. Според нив, контролираните процеси се одвиваат како „серија на поодделно контролирани унитарни операции“ (стр. 160) и нивната секвенцијална сукцесивност произлегува од ограничувањата на краткотрајното помнење како работен простор и привремен склад. Овие процеси волево се иницираат и се менуваат и нивното актуализирање претпоставува насочување на вниманието како локус на свесната агентност. Спротивно на нив, автоматските процеси не се ограничени од капацитетот на краткотрајното помнење и се случуваат автономно, паралелно и независно од ресурсите на внимание, а брзината со која се одвиваат оневозможува свесно да се перципираат преку нивните конститутивни елементи. Иако автоматските процеси може да бидат поттикнати со намера, нивното комплетирање е автономно и на ваквата независност ѝ претходи долготрајна унежбаност. Иако и автоматското и контролираното процесирање се користат за пребарување во долготрајното помнење, главно „автоматски асоцијативен механизам ќе предизвика моментално неактивни информации во долготрајниот склад да станат активни кога асоцијативно поврзани информации се во краткотрајниот склад“ (стр. 159). Активацијата на неактивните информации од долготрајното помнење во оваа смисла е одговор што *неизбежно* се иницира поради содржината на краткотрајното помнење.

Ваквата формулација на автоматизмот е основа за Фацио, Санбонматсу, Пауел и Кардес (Fazio, Sanbonmatsu, Powell, & Kardes, 1986), кои ставот го определуваат како збирна евалуација што неизбежно се активира кога објектот на ставот е во краткотрајното помнење. Со оглед на тоа што автоматизмот произлегува од високиот степен на наученост што е особеност на утврдените секвенции или асоцијации во долготрајното помнење (Shiffrin & Schneider, 1977), достапноста на ставот во смисла на подготвеност за неизбежна активација ќе зависи од степенот на неговата усвоеност (Fazio et al., 1986; Fazio, 2007; Fazio & Olson, 2014).

Меѓутоа, според моделот Мотивација и можност како одредници – ММО (Motivation and Opportunity as DEterminants; види Fazio & Olson, 2014; Fazio, 1990), односот на ставот и однесувањето е посредуван од меѓуиграта на двата модуса на процесирање дефинирани во согласност со раните концептуализа-

ции на Познер и Снајдер (Posner & Snyder, 1975) и Шифрин и Шнајдер (Shiffrin & Schneider, 1977). Влијанието на ставовите врз однесувањето може да биде осуетено доколку постои мотивација и можност (когнитивни и временски ресурси) за вложување когнитивен напор во обработката на достапните информации што може да ја инхибираат постојната евалуативна тенденција. Според Фацио (Fazio, 2007), самоизвестувањата за ставовите се вербални однесувања и оттаму нивната манифестација на скалите на ставови е ограничена од истите детерминанти – мотивација и можност за контролирана обработка.

Првичните потврди на моделот ММО преку Задачата на евалуативна примарна активација (Evaluative Priming Task; Fazio, Sanbonmatsu, Powell, & Kardes, 1986; Fazio, Jackson, Dunton, & Williams, 1995) ја демонстрираат автоматската активација на ставовите како функција на асоцијативната јачина (Fazio, 2001) иако варијации на процедурите на примарна активација, и претходно се користеле за произведување на автоматизмот во лабораториски услови (Neely, 1977).

Слично како и Фацио, Санбонматсу, Пауел и Кардес (Fazio, Sanbonmatsu, Powell & Kardes, 1986), и Дивајн (Devine, 1989) ги усвојува концептуализациите за автоматски и контролирани процеси (пр. Shiffrin & Schneider, 1977; Posner & Snyder, 1975), фокусирајќи се на можноста за автоматска активација на стереотипите. Неизбежноста на активацијата на силно утврдените стереотипни асоцијации во првата серија истражувања Дивајн (1989) ја демонстрира преку процедура на сублиминална примарна активација² на стереотипот за Афроамериканците што се актуализира во евалуациите од учесниците на нејасниот опис на однесување што може, но и не мора да се интерпретира како непријателско и е дел од навидум неповрзана задача. Круцијалниот наод на Дивајн (1989) е евиденцијата дека ефектите на автоматската активација на стереотипот за хостилност кон Афроамериканците, биле еднакво силни за двете групи учесници поделени врз основа на себепроцените за расни предрасуди. Ова, според авторката, укажува на дисоцијација на автоматските и контролираните процеси што овозможува сите еднакво да сме жртви на стереотипните асоцијации кога контролираните процеси се суспендирани. Стереотипите се „културно наследство“ или асоцијации, кои поради повторената изложеност се усвоени на ниво на автоматизам. Оттаму, според Дивајн (1989), оправдано е да се интерпретираат само индивидуалните разлики во уверувањата за социјалните групи како лични обврзувања што може да ги валидираат или да ги доведат во прашање културно-условените (екстраперсонални) стереотипни асоцијации.

² Тахистоскопска презентација во траење од 80 милисекунди на зборовни репрезентации на стереотипот во парафовеалното визуелно поле на учесниците.

Иако и Дивајн (1989) и Фацио и сораб. (1986) го демонстрираат автоматизмот како модус на оперирање на социјалната когниција, претпоставувајќи дека услов за неизбежноста на активацијата е усвоеноста до степен на автоматизам, нивните стојалишта суштински се разидуваат. За Фацио и сораб. (1995), оправдано е индивидуалните разлики во јачината на ставот да се мерат преку неговата достапност како подготвеност за автоматска активација, додека според почетните определби на Дивајн (1989) интериндивидуалната варијанса во автоматската активација е грешка на мерење. Наодите за предиктивната вредност на индивидуалните разлики во јачината на автоматските асоцијации (пр. Fazio & Olson, 2003; Greenwald, Poehlman, Uhlmann, & Banaji, 2009) не дозволуваат да се тривијализира нивната интерпретација, иако дебатата за екстраперсонални наспроти персонални асоцијации е сè уште жива (види Gawronski, Peters, & LeBel, 2008) и го отвора прашањето за лична одговорност за автоматската пристрасност. Последново е особено контроверзно ако се земе предвид дека имплицитните мерки за ставови и стереотипи предвидуваат дискриминација при вработување (Agerström & Rooth, 2011; Rooth, 2010) и давање медицинска помош (Green et al., 2007; Peris, Teachman, & Nosek, 2008).

Модели на двојни процеси

Двојноста во процесите што се профилира во раните когнитивни теории, како што може да се забележи од погоре изложениот опис на моделите на Фацио (Fazio & Olson, 2014; Fazio, 1990) и Дивајн (1989), во социјалната психологија се применува во објаснувањето на специфични феномени, како што се: убедување и менување ставови (Chaiken & Stangor, 1987; Petty & Cacioppo, 1986), односи меѓу однесувањето и ставот (Fazio, 1990; Wilson et al., 2000), предрасуди и стереотипизирање (Devine, 1989), формирање импресии (Brewer & Harasty-Feinstein, 1999; Fiske & Neuberg, 1990), диспозициски атрибуции (Gilbert, 1989; Trope, 1986).

Сепак, вниманието на повеќе автори во последно време е насочено кон формулација на генерализирани теории на двојни процеси што ги опишуваат општите принципи на обработка на информации (Epstein, 1994; Kahneman, 2011; Lieberman, 2003; Smith & DeCoster, 2000; Strack & Deutsch, 2004) и формализирани модели на двојни процеси што се обидуваат да ги квантифицираат придонесите на дистинктивните процеси во бихејвиоралните одговори, преку техники на математичко моделирање (Conrey, Sherman, Gawronski, Hugenberg, & Groom, 2005; Jacoby, 1991; Payne & Bishara, 2009)

Еден од првите обиди за воопштување на два процесни система е двопроектната теорија на Епштајн (Epstein, 1994, 2003) за когнитивно-искуствено себство, во која оперирањето на претсвесниот искусствен систем се формулира како автоматско, брзо, конкретно, асоцијативно, примарно невербално кодирање на реалноста преку слики, метафори и наративи наспроти оперирањето на рационалниот систем што е свесно, намерно и аналитичко кодирање на реалноста преку апстрактни симболи, зборови и бројки поврзани со каузални релации. Искусвениот систем во теоријата на Епштајн (1994, 2003) е емоционален и се доживува пасивно, а промените во него се случуваат бавно, преку повторени или релативно интензивни искуства. Промените во когнитивниот систем, пак, од друга страна, се случуваат релативно брзо и се поттикнати од евиденција за логичка оправданост. Дваата система според теоријата се во интеракција иако ваквата „меѓуигра“ е асиметрична затоа што исходите на искусвениот систем секогаш не се достапни за когнитивниот систем.

И покрај тоа што обидот експлицитно да се издвои емоционалното од рационалното, не е толку типичен во поновите двопроектни теории и модели, во повеќето од нив можат да се забележат многу од претпоставките на Епштајн (1994, 2003). На пример, во моделот на Смит и Декостер (Smith & DeCoster, 2000), кој се формулира како интеграција на постојните домен специфични двопроектни модели, се диференцираат два система на помнење, систем што усвојува бавно и оперира брзо, репродуцирајќи ги асоцијациите што се формираат врз основа на сличност и контигвитет преку повторено искуство; и систем што усвојува брзо и оперира бавно, создавајќи нови поврзувања, структурирани врз основа на логички правила. Асоцијативниот модус на обработка на информации според авторите (Smith & DeCoster, 2000) слично како и кај Епштајн (1994, 2003) е претсвесен, што значи дека субјектот е свесен само за исходот, но не и за процесите што се случуваат паралелно, додека спротивно на него, секвенциите на процесирањето засновани врз правила, достапни му се на субјектот што може да ги вербализира правилата што се користеле за заклучување. Предуслов за актуализација на овие процеси што се водени од правила, како и во моделот на Фацио (1990), е мотивацијата и можноста за вложување когнитивен напор.

Една од посспецифичните двопроектни теории е теоријата на Канеман (Kahneman, 2011) што разликува систем 1 профилиран преку метафората на „асоцијативна машина“ и систем 2 што авторот го „персонализира“ како „мрзлив контролор“. Специфичноста на теоријата се огледува во формулациите на системот 1 што се потпираат на раните истражувања и теориски

увидувања на авторот (Kahneman & Tversky, 1979; Tversky & Kahneman, 1974) за пристрасноста на скратените патишта на интуитивното размислување.

Еден од највлијателните е моделот на Штрак и Дојч (Strack & Deutsch, 2004), што исто така разликува два система – рефлективен и импулсивен. Моделот се обидува да ги надгради претходните теории на двојни процеси со тоа што во формулациите експлицитно интегрира концептуализации за мотивацијата на однесувањето. Според авторите, рефлективниот систем создава бихејвиорални одлуки што се засноваат врз знаење за вредноста и веројатноста на бихејвиоралните последици, додека импулсивниот систем поттикнува однесување преку асоцијативни врски и мотивациски ориентации на пристапување/избегнување. Исходите на оперирањето на двата система според моделот го детерминираат однесувањето и на синергистички и на антагонистички начин. Слично како и во претходните модели, се претпоставува дека двата система имаат различна архитектура на репрезентации и работат според различни принципи. Концептите и асоцијациите што се достапни од импулсивниот систем, рефлективниот систем ги претвора во пропозиции, поточно, слично како и Смит и Декостер (Smith & DeCoster, 2000) авторите (Strack & Deutsch, 2004) претпоставуваат дека во согласност со принципите на сличност и контингитет, процесите на импулсивниот систем ги активираат асоцијациите, а информациите што се имплицирани од нив, преку процеси на рефлективниот систем, се подведуваат на валидација.

Од претходното изложување може да се заклучи дека сите генерализирани двопроесни теории претпоставуваат коваријација на особеностите на процесирањето што овозможува „универзумот“ на процеси да се подели на две унифицирани категории. Иако се погодни за *post hoc* интерпретација и интегрирање на добиената евиденција, на формулациите на овие теории им недостасува концептуална прецизност за генерирање емпириски проверливи предвидувања.

Како реакција на неможноста за непотврдување на двопроесните теории и модели, се развиваат формализираните модели на двојни процеси. Повеќето од нив (Conroy et al., 2005; Jacoby, 1991; Payne & Bishara, 2009) се мултиноминални, и ги опишуваат неопсервабилните процеси како веројатности, обезбедувајќи дисоцијација на придонесите на автоматските и контролирани влијанија во изведбата сумирана со одредена мерка преку математичко моделирање. Квантификувањето на придонесот на контролираните и автоматски процеси во опсервабилното однесување најчесто се обезбедува преку споредба на изведбата во услов што овозможува двата типа процеси да соработуваат олеснувајќи ја изведбата и во услов на исклучување, кога двата типа процеси работат во опозиција (Klauer, Dittrich, Scholtes, & Voss, 2015).

Суштинскиот придонес на формализирани модели на двојни процеси се огледува во концептуалното поткопување на долгата практика на изедначување на мерките со процесите, наметната од двопроцесните теории што претпоставуваат дека со имплицитните мерки се квантификуваат автоматските процеси, додека со експлицитните мерки – контролираните процеси. Кореспонденцијата на предвидените и опсервираните податоци што е услов за потврдување на формализирани модели на двојни процеси, упатува дека ниту една мерка не е процесно чиста, и според тоа, наместо за дисоцијација на мерките, треба да се зборува за дисоцијација на процесите.

Корени на имплицитната когниција во концептуализациите за имплицитното помнење и нивна реинтерпретација

Имплицитното помнење се дефинира преку опозиција со она што се нарекува експлицитно помнење или помнење што се актуализира преку присување или рекогниција на мерки за самоизвестување (Jacoby, 1991, Schacter, 1987, Jacoby, Lindsay & Toth, 1992). Всушност, имплицитноста се определува како отсуство на експлицитност, ако последнава се изедначува со интроспекција како метод за пристап до објектот што се мери. Во неколку лаборатории (пр. Warrington & Weiskrantz, 1974) се испитува феноменот на имплицитно помнење кога пациенти со невробиолошки растројства што не се во можност да се присетат или да препознаат што им било изложено во претходна епизода на учење, манифестираат трага на запомнетото преку изведба на задачи (пр. пополнување на фрагментирани зборови) чија перформанса може да биде олеснета доколку се актуализира сеќавање за претходно изложениот материјал. Иако учесниците не помнат дека запомниле, ефектот на запомнетото се манифестира индиректно преку изведбата. Ваквата дисоцијација во исходите на индиректните задачи на изведба и директните задачи на самоизвестување за исходот од интроспекција се продуцира и кај субјекти без невролошки растројства (Schacter, 1987) на задачи во кои отсуствува барање за реферирање на епизодата на изложување во епизодата на изведба. Во овие задачи влијанието на претходно изложениот (ефект на примарна активација³) се манифестира како ретенција, без разлика дали кодирањето било сублиминално или елаборирано, преку зголемување на точноста и/или брзината во изведбата. Накратко, Граф и Шактер (Graf & Schacter, 1985) го дефинираат имплицитното помнење како она што „...се открива кога претходни искуства ја олеснуваат изведбата на задача што не бара свесно или намерно присување за тие искуства“ (стр. 502).

³ Во приказот терминот *priming* е преведен како примарна активација, додека терминот *prime*, кој се однесува на стимулусот што го евоцира ваквиот ефект, се преведува како примарен активатор.

Преку формулациите за имплицитното помнење се рециклира контроверзниот концепт за несвесното што сега станува когнитивно (Jacoby, Lindsay & Toth, 1992) и токму Шахтер (1987) во својот преглед за имплицитно помнење, всушност, нагласува дека она што се означува со имплицитно помнење или „запомнување без свесност“ е еднозначно со концептите за несвесно помнење (Freud & Breuer, 1966). Меѓутоа, потребно е да се нагласи дека несвесната когниција во контекст на авторите на имплицитно помнење во голема мера е ослободена од психоаналитички интерпретации (Jacoby, Lindsay & Toth, 1992; Schacter, 1987) и несвесното се определува преку отсуство на намера за евоцирање и/или отсуство на субјективно доживување за оперирањето на она што се евоцира (Jacoby, Lindsay & Toth, 1992).

Под влијание на концептуализациите за имплицитното помнење, Гринвалд и Банаџи (Greenwald & Banaji, 1995) ја воведуваат имплицитната социјална когниција како „теориска категорија“ (стр. 4) со која ја реинтерпретираат емпириската евиденција во доменот на социјалната когниција заснована врз индиректни мерки, дефинирајќи ги конструктите на имплицитната социјална когниција како: „...интроспективно неидентификувани (или погрешно определени) траги на минато искуство што ги посредуваат релевантните категоријални одговори“ (стр. 5). Преку концептот за интроспективна достапност, освен старите конструкти на социјалната психологија за став и стереотип, Гринвалд и Банаџи (1995) ги рedefинираат и конструктите за себепочитување како став спрема себе, и слика за себе како уверувања (стереотип) за себе.

Дефиницијата за имплицитно помнење на Граф и Шахтер (1985) што доследно се употребува, погоре е цитирана за да се увиди пресликувањето во концептуализацијата на имплицитните конструкти. Во двете дефиниции резидиум на претходно искуство влијае на актуелниот одговор, иако интроспективниот пристап до влијателната иманентност отсуствува, без разлика дали затоа што не се бара (дефиниција за имплицитното помнење) или затоа што не постои (дефиниција за имплицитни конструкти).

Пресретнувањето на концептуализациите за имплицитно помнење и имплицитна социјална когниција сепак треба да се разгледува и преку пресвртот што се однесува на нивото на анализа што се употребува во дефинирањето. Отсуството на интроспективен пристап („свесна или намерна реколекција“) во првата дефиниција е критериум на процедурата преку која се демонстрира феноменот, додека во втората е обележје на феноменот – првата дефиниција е повеќе операционална, а втората концептуална.⁴ Второ, во дефиницијата за

⁴ Интересно е да се напомене дека подоцнежните стојалишта на авторите (Greenwald & Lai, 2020) подиректно нагласуваат дека имплицитноста не треба да се поистоветува со интроспективна достапност или несвесност за предметот на мерење, односно дека имплицитноста е синонимна само со индиректноста на мерката.

имплицитно помнење манифестацијата на феноменот е опсервабилна перформанса на експериментална задача, додека во дефиницијата за имплицитните конструкти одговорот е категоријален и не нужно видлив. Имплицитните конструкти се објективизираат како евалуации или атрибуции што се засноваат врз категоријалната, односно групната припадност на објектот на одговор (Greenwald & Banaji, 1995) и токму преку последново имплицитната когниција станува социјална.

Иако имплицитноста доследно се продуцира во когнитивните лаборатории преку процедурите на примарна активација со кои во повеќе наврати се демонстрира и автоматската активација на ставовите и стереотипите (пр. Banaji & Greenwald, 1995; Devine, 1989), ваквите истражувања се најчесто со експериментални нацрти што тестираат разлики меѓу групи. Затоа Гринвалд и Банаџи (1995) на крајот од својот преглед повикуваат на развој на мерки што ќе бидат доволно осетливи за мерење на индивидуалните разлики во имплицитната социјална когниција. Три години подоцна, Гринвалд и сораб. (Greenwald et al., 1998) го публикуваат извештајот за развојот на Тестот на имплицитни асоцијации – ТИА (The Implicit Association Test; Greenwald, Mcghee, & Schwartz, 1998) што треба да ги мери индивидуалните разлики во имплицитната социјална когниција врз основа на брзината на изведбата во збирка на задачи на категоризација.

ТИА денес е една од најпотребуваните имплицитни мерки (Greenwald et al., 2020) и акумулацијата на наодите според некои автори (Greenwald & Lai, 2019) повикува на преиспитување на првичните сфаќања за дисоцијација и интроспективна недостапност кои произлегуваат од моделите на двојни процеси. Преглед на ваквата евиденција и нејзините импликации сепак е почеток на некој нов труд.

Литература

- Agerström, J., & Rooth, D.-O. (2011). The role of automatic obesity stereotypes in real hiring discrimination. *The Journal of Applied Psychology*, 96(4), 790–805. <http://doi.org/10.1037/a0021594>
- Bargh, J. A. (1994). The four horsemen of automaticity: Awareness, intention, efficiency, and control in social cognition. *Handbook of Social Cognition*. In R. S. Wyer, Jr. & T. K. Srull (Eds.), *Handbook of social cognition: Basic processes; Applications* (2nd ed., pp. 1–40). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Brewer, M. B., & Harasty-Feinstein, A. S. (1999). Dual processes in the representation of persons and social categories. In S. Chaiken & Y. Trope (Eds.), *Dual-process theories in social psychology* (pp. 255–270). New York: Guilford Press. Retrieved from <https://goo.gl/36O5Kl>
- Conrey, F. R., Sherman, J. W., Gawronski, B., Hugenberg, K., & Groom, C. J. (2005). Separating Multiple Processes in Implicit Social Cognition: The Quad Model of Implicit Task Performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(4), 469–487. <http://doi.org/10.1037/0022-3514.89.4.469>
- Chaiken, S., & Stangor, C. (1987). Attitudes and attitude change. *Annual review of psychology*, 38(1), 575–630.
- De Houwer, J., Teige-Mocigemba, S., Spruyt, A., & Moors, A. (2009). Implicit measures: A normative analysis and review. *Psychological Bulletin*, 135(3), 347–368. <http://doi.org/10.1037/a0014211>
- Devine, P. G. (1989). Stereotypes and prejudice: Their automatic and controlled components. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(1), 5–18. <http://doi.org/10.1037/0022-3514.56.1.5>
- Epstein, S. (1994). Integration of the cognitive and psychodynamic unconscious. *American Psychologist*, 49(8), 709–724. <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.49.8.709>
- Epstein, S. (2003). Cognitive-Experiential Self-Theory of Personality. *Comprehensive Handbook of Psychology: Personality and Social Psychology*, 5, 159–184. http://doi.org/10.1007/978-1-4419-8580-4_9
- Fazio, R. H. (1990). Multiple processes by which attitudes guide behavior: The MODE model as an integrative framework. *Advances in experimental social psychology*, 23 (75–109). [doi:10.1016/S0065-2601\(08\)60318-4](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60318-4)
- Fazio, R. H. (2007). Attitudes as Object–Evaluation Associations of Varying Strength. *Social Cognition*, 25(5), 603–637. <http://doi.org/10.1521/soco.2007.25.5.603>
- Fazio, R. H., Jackson, J. R., Dunton, B. C., & Williams, C. J. (1995). Variability in automatic activation as an unobtrusive measure of racial attitudes: a bona

- ...fide pipeline? *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(6), 1013–27. Retrieved from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8531054>
- Fazio, R. H., & Olson, M. A. (2003). Implicit measures in social cognition research: Their meaning and uses. *Annual Review of Psychology*, 54, 297–327. doi:10.1146/annurev.psych.54.101601.145225
- Fazio, R. H., & Olson, M. A. (2014). The MODE model: Attitude-Behavior Processes as a Function of Motivation and Opportunity. In *Dual process theories of the social mind* (pp. 1–34). Retrieved from <http://www.unc.edu/~dcameron/dualprocess.pdf>
- Fazio, R. H., Sanbonmatsu, D. M., Powell, M. C., & Kardes, F. R. (1986). On the automatic activation of attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(2), 229–238. <http://doi.org/10.1037/0022-3514.50.2.229>
- Fiske, S. T., & Neuberg, S. L. (1990). A continuum of impression formation, from category-based to individuating processes: Influences of information and motivation on attention and interpretation. In *Advances in experimental social psychology* (Vol. 23, pp. 1–74). Academic Press.
- Freud, S., & Breuer, J. (1966). *Studies on hysteria*. Retrieved from <https://tinyurl.com/36xdxhde>
- Gawronski, B., & Bodenhausen, G. V. (2006). Associative and propositional processes in evaluation: an integrative review of implicit and explicit attitude change. *Psychological Bulletin*, 132(5), 692–731. <http://doi.org/10.1037/0033-2909.132.5.692>
- Gawronski, B., & Payne, B. K. (Eds.). (2010). *Handbook of implicit social cognition: Measurement, theory, and applications*. The Guilford Press.
- Gawronski, B., Peters, K. R., & LeBel, E. P. (2008). What Makes Mental Associations Personal or Extra-Personal? Conceptual Issues in the Methodological Debate about Implicit Attitude Measures. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(2), 1002–1023. <http://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00085.x>
- Gilbert, D. T. (1989). Thinking lightly about others: Automatic components of the social inference process. In J. S. Uleman & J. A. Bargh (Eds.), *Unintended thought* (pp. 189–211). New York : Guilford Press .Retrieved from <https://goo.gl/kNyVON>
- Graf, P., & Schacter, D. L. (1985). Implicit and explicit memory for new associations in normal and amnesic subjects. *Journal of Experimental Psychology. Learning, Memory, and Cognition*, 11(3), 501–518. <http://doi.org/10.1037/0278-7393.11.3.501>
- Green, A. R., Carney, D. R., Pallin, D. J., Ngo, L. H., Raymond, K. L., Iezzoni, L. I., & Banaji, M. R. (2007). Implicit bias among physicians and its prediction

- of thrombolysis decisions for black and white patients. *Journal of General Internal Medicine*, 22(9), 1231–1238. <http://doi.org/10.1007/s11606-007-0258-5>
- Greenwald, A. G., & Banaji, M. R. (1995). Implicit social cognition: attitudes, self-esteem, and stereotypes. *Psychological Review*, 102(1), 4–27. Retrieved from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/7878162>
- Greenwald, A. G., Banaji, M. R., Rudman, L. A., Farnham, S. D., Nosek, B. a., & Mellott, D. S. (2002). A unified theory of implicit attitudes, stereotypes, self-esteem, and self-concept. *Psychological Review*, 109(1), 3–25. <http://doi.org/10.1037//0033-295X.109.1.3>
- Greenwald, A. G., Poehlman, T. A., Uhlmann, E. L., & Banaji, M. R. (2009). Understanding and using the Implicit Association Test: III. Meta-analysis of predictive validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(1), 17–41. <http://doi.org/10.1037/a0015575>
- Greenwald, A. G., Brendl, M., Cai, H., Cvencek, D., Dovidio, J., Friese, M., Hahn, A., Hehman, E., Hofmann, W., Hughes, S., Hussey, I., Jordan, C. H., Jost, J., Kirby, T. A., Lai, C. K., Lang, J. W. B., Lindgren, K. P., Maison, D., Ostafin, B., ... Wiers, R. (2020). The Implicit Association Test at age 20: What is known and what is not known about implicit bias [Preprint]. PsyArXiv. <https://doi.org/10.31234/osf.io/bf97c>
- Greenwald, A. G., & Lai, C. K. (2020). Implicit social cognition. *Annual review of psychology*, 71, 419–445.
- Jacoby, L. L. (1991). A process dissociation framework: Separating automatic from intentional uses of memory. *Journal of Memory and Language*, 30(5), 513–541. [http://doi.org/10.1016/0749-596X\(91\)90025-F](http://doi.org/10.1016/0749-596X(91)90025-F)
- Jacoby, L. L., Lindsay, D. S., & Toth, J. P. (1992). Unconscious influences revealed: Attention, awareness, and control. *American Psychologist*, 47(6), 802–809.
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 47(3), 263–291. <http://doi.org/10.1111/j.1536-7150.2011.00774.x>
- Kahneman, D. (2011). *Thinking, fast and slow*. New York: Farrar, Straus and Giroux. Retrieved from <https://tinyurl.com/4w95p8c9>
- Klauer, K. C., Dittrich, K., Scholtes, C., & Voss, A. (2015). The invariance assumption in process-dissociation models: An evaluation across three domains. *Journal of Experimental Psychology: General*, 144(1), 198–221. <http://doi.org/10.1037/xge0000044>
- Lieberman, M. D. (2003). Reflective and reflexive judgment processes: A social cognitive neuroscience approach. In J. P. Forgas, K. R. Williams, & W. von Hippel (Eds.), *Social judgments: Implicit and explicit processes* (pp. 44–67).

- New York: Cambridge University Press. Retrieved from <https://tinyurl.com/fa4565mp>
- Nosek, B. A., & Greenwald, A. G. (2009). (Part of) the case for a pragmatic approach to validity: Comment on De Houwer, Teige-Mocigemba, Spruyt, and Moors (2009). *Psychological Bulletin*, *135*(3), 373–376. <http://doi.org/10.1037/a0015047>
- Nosek, B. A., & Smyth, F. L. (2011). Implicit social cognitions predict sex differences in math engagement and achievement. *American Educational Research Journal*, *48*(5), 1125–1156.
- Payne, B., & Bishara, A. (2009). An integrative review of process dissociation and related models in social cognition. *European Review of Social Psychology*, *20*(1), 272–314. <http://doi.org/10.1080/10463280903162177>
- Petty, R. E., Cacioppo, J. T. (1986). The elaboration likelihood model of persuasion (pp. 1–24). Springer New York
- Peris, T. S., Teachman, B. A., & Nosek, B. a. (2008). Implicit and explicit stigma of mental illness: links to clinical care. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, *196*(10), 752–60. <http://doi.org/10.1097/NMD.0b013e3181879dfd>
- Posner, M. I., & Snyder, C. R. R. (1975). Attention and cognitive control. In R. L. Solso (Ed.), *Information processing and cognition: The Loyola Symposium*, (55–85), Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Schacter, D. L. (1987). Implicit memory: History and current status. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, *13*(3), 501–518.
- Schneider, W., & Shiffrin, R. M. (1977). Controlled and automatic human information processing: I. Detection, search, and attention. *Psychological review*, *84*(1), 1–66. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-295X.84.1.1>
- Smith, E. R., & DeCoster, J. (2000). Dual-process models in social and cognitive psychology: Conceptual integration and links to underlying memory systems. *Personality & Social Psychology Review*, *4*(2), 108–131.
- Strack, F., & Deutsch, R. (2004). Reflective and impulsive determinants of social behavior. *Personality and Social Psychology Review*, *8*(3), 220–247. http://doi.org/10.1207/s15327957pspr0803_1
- Trope, Y. (1986). Identification and inferential processes in dispositional attribution. *Psychological Review*, *93*(3), 239–257.
- Tversky, A., & Kahneman, D. (1974). Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases. *Science*, *185*(4157), 1124–1131. <http://doi.org/10.1126/science.185.4157.1124>
- Warrington, E. K., & Weiskrantz, L. (1974). The effect of prior learning on subsequent retention in amnesic patients. *Neuropsychology*, *12*(4), 419– 428.

- Wilson, T. D., Lindsey, S., & Schooler, T. (2000). A model of dual attitudes. *Psychological Review*, 107(1), 101–126.
- Wood, W., & Eagly, A. H. (2010). Gender. In S. T. Fiske, D. T. Gilbert, & G. Lindzey (Eds.), *Handbook of social psychology* (5th ed., pp. 629–667). John Wiley & Sons, Inc.. <https://doi.org/10.1002/9780470561119.socpsy001017>

THE ROOTS OF IMPLICIT SOCIAL COGNITION IN CONCEPTUALIZATIONS OF AUTOMATISM AND IMPLICIT MEMORY

Vaska Leshoska

Following Greenwald & Banaji's (1995) influential publication, implicit social cognition is profiled as a research domain that integrates findings from indirect or implicit measures based on chronometric procedures, as opposed to self-report or explicit measures. This paper provides a limited theoretical overview of the roots of implicit social cognition in conceptualizations of automaticity and dual-process models on the one hand, and in conceptualizations of implicit memory and their reinterpretation by Greenwald and colleagues (Greenwald & Banaji, 1995; Greenwald, Banaji, Rudman, Farnham, Nosek, & Mellot, 2002) on the other. In this direction, the question arises: first of all, whether implicitness is a feature of immanent processes or representations of social cognition, or is it a description of empirical constructs profiled by measurement procedures. The review is more of a historical and conceptual account of the two intellectual traditions and does not claim to summarize the accumulated findings from implicit measures, which, according to some authors, call for a reevaluation of existing understandings of implicit social cognition.

Keywords: *implicit social cognition, implicit measures, automaticity.*